

IN MEMORIAM

LEOPOLDO PILES ROS

El 2 de març de 1988 moria sobtadament a la seva València natal el Dr. Leopoldo Piles Ros i és amb profunda tristesa que ho comuniquem als lectors de CALLS.

Piles Ros havia estat vinculat durant 45 anys al Departament d'Història Antiga i Medieval de la Facultat de Lletres de la Universitat de València: des de 1943 —passant per gairebé tota l'escala docent— fins a complir el curs acadèmic 1987-1988, data de la seva jubilació.

Mestre afable i jovial, dotat d'una extraordinària vitalitat i amb una gran capacitat de treball, sabia transmetre als seus alumnes i deixebles no sols l'abundós cabal dels seus coneixements sinó també l'entusiasme de la seva gran vocació d'investigador.

Fruit del seu constant i acurat escorcoll dels arxius valencians —General del Regne, Municipal, del Patriarca, de la Seu— és el magnífic fitxer de treball —acumulat i ordenat al llarg dels anys— on sistematitzà pràcticament la història valenciana del quatrecentès i on més de 10.000 (deu mil!) paperetes fan referència a “jueus” i “conversos” de terres valencianes.

Si cronològicament Piles dedicà especial atenció al segle xv, temàticament foren els “jueus” el tema central i l'objectiu preferent de les seves recerques i estudis. A més de les seves aportacions a la història de les institucions valencianes medievals (la seva tesi doctoral: *Estudio documental sobre el Bayle General del Reino de Valencia, su autoridad y jurisdicción*, València 1970), el **comerç** i els gremis, els *avehinaments* o les Germanies, Piles participà activament als Congressos de la Corona

d'Aragó, i al de Palerm de 1982 presentà la comunicació (publicada el 1984): *Situación económica de Valencia a comienzos del siglo XIV, a través de los préstamos judaicos*.

Col·laborador assidu de la revista *Sefarad* del CSIC, hi publicà els següents treballs: *Notas sobre los judíos en la Valencia de Alfonso V* (VI, 1946); *Los judíos en la Valencia del siglo XV. El pago de deudas* (VII, 1947); *Los judíos valencianos y la autoridad real* (VIII, 1948); *Notas sobre los judíos de Aragón y Navarra. El ejercicio de la medicina* (X, 1950); *Situación económica de las Aljamas aragonesas a comienzos del siglo XV* (X, 1950); *La Judería de Burriana* (XII, 1952); *Notas sobre las Juderías del Reino de Valencia* (XIII, 1953); *La expulsión de los judíos en Valencia. Repercusiones económicas* (XV, 1955); *La Judería de Sagunto. Sus restos actuales* (XVII, 1957); *La Judería de Alcira* (XX, 1960); *El Dret del XXe e XXXXe (Para favorecer las relaciones comerciales de los judíos nor-africanos con el Reino de Valencia, 1383-1495)* (XLIV, 1984) i *El Açoeh de la Judería de Valencia, 1381-1499* (XLV, 1985).

La mort va sorprendre aquest estudiós del judaisme valencià quan preparava dues importants monografies: *Los judíos de Valencia (Aportación a su estudio)* i *El "Libro Verde" de los conversos aragoneses. Sus variantes y genealogías*, i tenia en premsa un article sobre l'aljama de jueus de Borriana. Descansi en pau!

GABRIEL SECALL I GÜELL

Gabriel Secall morí el 3 de novembre de 1987, a 53 anys d'edat: Ha estat una de les pèrdues del medievalisme català, de manera singular en la vessant dels estudis sobre les comunitats jueves al nostre país i, doncs, de l'ADEJUC i sobretot dels que el vam tractar i gaudirem de la seva consideració i amistat. Gabriel Secall nasqué a Valls (Alt Camp) el 14 de novembre del 1933 en el si d'una família modesta, com ell mateix la definia, en la qual les dificultats econòmiques el portaren al treball a l'edat de dotze anys. En aquesta situació cursà el estudi de batxillerat, amb lentitud, tot completant-los el 1972 i accedint a la Universitat de Barcelona (dependències de Tarragona) amb la voluntat d'estudiar Semítiques. En aquell moment inicia l'estudi de l'hebreu que arriba a superar amb la màxima qualificació (1972-74). La malaltia li esdevé un obstacle decisiu per continuar el camí encetat i cal que renunciï als seus projectes. A Valls s'interessà sempre per molts aspectes culturals i socials de la vila: actor en el teatre d'aficionats, en el de titelles i en

esports de tota mena, destacant en la natació, especialitat a la qual es dedicà també com a instructor, i durant molts anys fou professor d'Educació Física a l'Institut de Batxillerat de Valls.

Esperit inquiet i generós, obert i afable, participatiu i delerós de saber, passà per diverses disciplines que no feren sinó fomentar la seva voluntat d'aprendre. Amb aquesta avidesa de descobertes intel·lectuals accedí a la història local i a la presència jueva a la vila. La seva actuació es fa ací paral·lela a la de molts altres estudiosos locals: descobriments i avenços que l'impulsen a seguir endavant, contactes amb altres estudiosos que treballen en la mateixa línia...

L'any 1977 publicà el primer article d'història a la revista *Cultura*, de Valls, on donà a conèixer la major part de la seva obra: aquest article esdevindria el plantejament del que seria el seu primer llibre.

Diríem que a partir d'aquest moment concentra en l'estudi tot aquell dinamisme que l'havia portat per la vida i tota la capacitat de treball, sempre sota el condicionant de la poca salut: conscient com era de la poca vida que li restava, semblava àvid d'aprofitar-la i volia acabar el treball abans que la mort no se l'emportés. En deu anys, malgrat la seva greu situació, empès per l'entusiasme que tothom coneix, realitza un volum de treball que esdevé impressionant. Publica el primer llibre el 1980.

Membre de l'Institut d'Estudis Vallencs, del qual fou vice-secretari i vocal assessor, el 1986 era nomenat conseller de l'Institut d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV" (Tarragona). Mantingué relacions amb la Universitat de Barcelona, l'Institut "Benito Arias Montano" de Estudios Hebraicos, Sefardíes y de Oriente Próximo (CSIC), l'Associació de Relacions Culturals Espanya-Israel (Barcelona), l'Entesa Judeo-Cristiana de Catalunya (Barcelona), i participà en la fundació de la nostra Associació.

Pel que fa a la seva vida i obra, cal veure l'edició miscel·lània de *Cultura* (Valls), 1987 (núm. 469), així com l'article de Pere Català Roca *Evocació de Gabriel Secall, un hebraïsta vallenc* ("Serra d'Or", núm. 350, gener 1989, pp. 37-38). Gabriel Secall fou un autor prolífic. Dels quasi seixanta llibres i articles que va escriure fem menció aquí dels més importants que es refereixen específicament al camp dels nostres estudis.

Llibres:

Els jueus de Valls i la seva època. Valls, Institut d'Estudis Vallencs, 1980. — *Les jueries medievals de Tarragona*. Valls, Institut d'Estudis Vallencs, 1983. — *Guia de les jueries tarragonines*. Tarragona, Institut

d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV", 1984. — *La comunitat hebrea de Santa Coloma de Queralt*. Pròleg de F. Xavier Ricomà. Tarragona, Institut d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV", 1987. — *Articles: Els metges jueus de Valls*. A "Cultura" (Valls), núm. 368, gener 1978, pp. 11-14. — *Preludi d'un desastre i la matança dels jueus de Valls el 1391*. A "Cultura" (Valls), núm. 373, juny 1978, pp. 15-19. — *La medicina jueva a les comarques tarragonines*. A "Gimbernat" (Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona), 1981 (Barcelona). — *Generalitats i notícies històriques sobre les noces de jueus tarragonins en els segles XIII-XV*. A "Quaderns d'Història Tarraconense" III (Institut d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV"), 1982 (Tarragona), pp. 29-44. — *Noticias de los judíos aragoneses en el momento de su expulsión*. "Sefarad", 1982. — *El fossar dels jueus de Valls*. "Cultura" (Valls), núm. 412, octubre 1982, pp. 22-26. — *Els jueus mercaders de teixits de Valls, a la primera meitat del segle XIV*. "Cultura" (Valls), núm. 418, abril 1983, pp. 24-26. — *La comunitat hebrea de Santa Coloma de Queralt (1347-1350)*. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, 1983 (Montblanc). — *Notícies de la jueria de Valls, a la segona meitat del segle XIII*. "Cultura" (Valls), núm. 426, gener 1984, pp. 21-26. — *Els bordells medievals de Valls i el seu món*. A "Quaderns d'Història Tarraconense", IV (Institut d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV"), 1984 (Tarragona), pp. 131-154. — *Aspectes socio-econòmics de la comunitat jueva de Valls a través del Liber Judeorum (1314-1329)*. "Quaderns de Vilaniu", 1984 (Valls). — *Mosse Cabrit, draper i filantrop de Valls i de Santa Coloma de Queralt (s. XIV-XV)*. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà (Montblanc), 1984. — *Algunos aspectos de la judería de Valls, según un "Liber Judeorum (1342-1344)*. "Sefarad", 1984. — *Una nova inscripció hebrea a Falset*. A "Quaderns d'Història Tarraconense", V (Institut d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV") 1985 (Tarragona), pp. 145-146. — *Aportació històrica als jueus lleidatans (s. XI-XV)*. A "Ilerda" (Lleida), 1985. — *Metges i cirurgians hebreus a Santa Coloma de Queralt (segles XIV-XV)*. A "Gimbernat" (Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona), 1985 (Barcelona). — *Les famílies converses de Valls (segles XIV-XV)*. "Quaderns de Vilaniu" (Valls), 1987. Afegim que tots els treballs apareguts a la revista "Cultura" anaven profusament il·lustrats, amb un gran nombre de fotografies impressionades pel mateix Secall. Descansi en pau el nostre amic i col·lega.